

Traumatizovaný pes

Když jsem se podíval na videozáznam a na něm viděl třesoucího se, hlasitě oddychujícího Jonnyho, který z mého pohledu propadal panice, jakmile se náhodně kdesi na obzoru objevili lovci, nejprve jsem si myslel, že v tomto případě se šance na úspěšnou terapii blíží nule.

Jonnyho reakce byla tak spontánní a masivní, že zbývala jen „adaptace sociálního prostředí“. Stručně řečeno: ti lidé by museli z oné oblasti pryč, nebo by se pes musel dostat do jiné rodiny, daleko od výstřelů a střeleckých stanovišť.

PRVNÍ KONTAKT

Po provedení prvních testů a po rozhovoru s panem P. však vyšlo najevo, že by tu přece jenom mohla existovat ještě nějaká naděje. Jednak jsme pozorovali

Jonnyho chování při některých nových zkušenostech. Je pravda, že jsme ho absolutně nedokázali přemluvit, aby vstoupil na houpačku na cvičišti agility. Ale nebylo to proto, že by měl strach z nového. Neměl jen sebemenší chuť, připadalo mu to moc pošetilé. Zkrátka po svém vyjádřil sebevědomé „Ne“.

Za druhé mi pan P. sdělil, že panika následující po výstřelu se po jedné nebo dvou hodinách zase vytrácí. Jonny se tedy zdál být dostatečně stabilní na to, aby po jisté době dokázal znovu nalézt

svou ztracenou rovnováhu. No a konečně za třetí vyšlo najevo, že pes reaguje pouze na akustický signál, ne třeba na lovce, jehož jsem schválně pozval, ba ani na jeho zbraň.

Také obě první, s velkou přestávkou a z odpovídající vzdálenosti vypálené rány byl ještě schopen zpracovat. Reagoval sice okamžitě, když však potom nastalo ticho, byl dokonce schopen pokračovat ve hře s páníčkem.

Jak silná jeho traumatizace ve skutečnosti byla, se ukázalo teprve ve chvíli, když byly rychle za sebou vypáleny dvě další rány: pes strnul, chvěl se po celém těle, oddychoval, ocas úplně stáhl, vůbec nereagoval na své hračky.

Stálé rány však byly pro prostředí, kde Jonny žil, charakteristické, protože bydlel v těsné blízkosti střelnice.

V tichu, které následovalo, se Jonny snažil uklidit do bezpečí, jak nejlépe uměl – jen nakrátko zašel k panu P., jeho skutečným útočištěm se však stalo auto. Pozitivní bylo, že nepropadl totální panice, neprchl pryč nebo něco podobného. I v této situaci ještě dokázal najít své vlastní řešení. Což ho ovšem ve skutečnosti neposunulo dál.

TERAPIE

Při léčbě traumatizovaného psa jde o to, aby se nejprve naučil stoprocentně důvěřovat svému člověku. Stejně jako vystrašené dítě, které se hned stane klidnějším, když se může schovat u maminky nebo u tatínka.

Ale tak daleko bohužel většina lidí se svými psy na začátku ještě není. Cílem terapie je, aby pes byl ovlivnitelný a oslovitelný i po vypálení celé salvy. Aby kdesi nemizel ve smrtelném strachu, ale hledal ochranu u svého pána. A ten mu musí naprosto trpělivě signalizovat: pojď sem, počkej, nic se ti nestane. Pes musí pochopit, že střelba sice není nic dvakrát hezkého, ale v pánově blízkosti bezprostředně neohrožuje jeho existenci. Protože na to, že výstřel a smrt spolu souvisí, nedokáže zapomenout nikdy. Dokáže velmi dobře identifikovat smrtelný výkřik dobře známého psa ze sousedství. Má se jen naučit, že v nouzi je dobré přimknout se k pánovi a zde nalézt klid.

Je nabíledni, že poplácávání, slovní utěšování nebo mimořádná pozornost věnovaná psu jsou zde naprosto kontraproduktivní. Taková intenzivní pozornost totiž psu signalizuje, že situace je skutečně mimořádně hrozivá. Jonny by měl sám od sebe vyhledat blízkost pana P. a ten by ji měl s klidnou samozřejmostí nabídnout.

My budeme nyní dále pracovat na vztahu mezi psem a jeho pánem. Protože Jonny dobře a rád trénuje se sáčkem naplněným pamlasky (jutový sáček naplněný pochoutkami, z něhož pes dostává kousky poté, co ho aportuje), měl by být od nynějška krměn výhradně ze sáčku a z ruky. Vždyť

Železné pravidlo zní:

V raném věku traumatizovaný pes je obtížněji léčitelný, protože ještě nestihl nasbírat dostatek pozitivních zkušeností, které by mu umožnily chápat ty negativní jako výjimku. Dobře vtištěný pes, který je později traumatizován, se naproti tomu léčí lépe, protože už nasbíral spoustu pozitivních zkušeností, s nimiž si může pomoci při šoku, protože relativizují negativní zážitky.

i jídlo je existenciální záležitost - být páníčkem nebo paničkou krměn z ruky znamená především to, že je u nich možno nalézt péči a ochranu, že se na tento vztah lze spolehnout. Čím jasněji to Jonny pochopí, tím dříve se začne na své ochránce obracet také ve chvíli, kdy se ocitne v existenciálním ohrožení.

Ústředním problémem je, že Jonny se dostává do trvalého stresu, tedy že nemá čas podnět, jako jsou rány, zpracovat. Uvidíme, zda bude možné provést trénink za domácích podmínek, kde se trvale střílí.

ČASTO TO JE ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ...

Životní prostředí, lidé, kteří špatně zacházejí se psy, trápí je a bijí, jsou častými příčinami traumat. Méně známo ovšem je, že většina traumatizovaných psů reaguje panicky na jiné psy.

Vezměme si příklad: devítitýdenní štěně doposud znalo jen svoji matku a sourozence. Nyní se dostane do rozpustilé skupiny ve psí školce. Poprvé ve svém životě vidí psy, kteří vypadají jinak než jeho sourozenci. Předpokládejme, že ono štěně je náhodou bude třeba šestnáctitýdenní bernský salašnický pes. Pro mladého jezevčíka je to obrovský neohrabaný tvor. A ten z čtveročiré nešikovnosti na malého šlápně. Když se něco takového stane v průběhu takzvané „vtiskávací fáze“, tedy během prvních 16 týdnů života, pak se takový šokující zážitek může stát trvalou součástí psí osobnosti. Za určitých okolností může mít náš jezevčík v budoucnu strach z velkých psů. Nebo z černých psů. Pro mnoho psů něco takového může zna-

menat mimořádné ovlivnění kvality jejich života, na každé psí louce je přece možno vidět, jak důležitý pro každého psa je sociální kontakt s ostatními.

Měli jsme zde jednoho Jack Russel teriéra, jenž byl ve věku devíti týdnů kdesi na louce napůl zakousnut vzrostlým labradorem: odnesl si zlomená žebra, potřhané břicho atd. Kupodivu tohoto psa od té doby nazachvátala smrtelná úzkost po každé, když spatřil velkého psa. Zato nemohl vystát louky. Jakmile pod nohama ucítil trávu, výsledek byl jediný: panika.

Na této historce je dobře vidět, jak nesmírně důležité je, abychom dokázali dobře rozpoznat potřeby psa právě v prvních týdnech života. Po každé stresové situaci nebo podráždění pes potřebuje dostatečně dlouhou klidovou fázi, aby byl schopen podnět zpracovat a aby se dokázal znovu uvolnit. To neznamená, že by štěňata neměla zažívat žádné stresy. Klidně mohou být jiným psem tu a tam odkázána do patřičných mezí. Ale vždy jen s mírou, tak, aby to ještě dokázala zpracovat. Když matka své devítitýdenní štěně usměřňuje chňapnutím, je to výrazný korekční zásah, při kterém leckdy štěně pořádně zakvičí. Ale dokáže si ho zařadit a zpracovat.

Jak vysoko je umístěn práh dráždivosti psa, je závislé na jeho individuálním charakteru: neexistují jen odchylky typické pro jednotlivá plemena, ale dokonce i mezi sourozenci vládnou velké rozdíly, co se senzibility týče. Co na jednoho psa působí traumaticky, to jiný vnímá jako bezvýznamné.

DVA DRUHY

Dva druhy traumat jsou mimořádně problematické: Jednak trauma vyvolané více příčinami, které má několik rovin. Jeden příklad za všechny: muž udeří psa. Zároveň procházejí kolem děti, které holí přejíždějí po zábradlí. A do třetice ještě zrovna v tomto okamžiku spustí souseď hlučnou sekačku. Čím mnohovrstevnatější takové traumatizující zážitky jsou, tím více klesá šance na úspěšnou terapii, protože na hrozivém celkovém scénáři se podílí stále více faktorů.

A pak je to trvalé trauma. K němu dochází především u špatně nebo jednostranně vtištěných štěňat, jimž se v prvních týdnech života nedostalo dost podnětů z okolí a sociálních kontaktů. Co však pes nepozná v této době, to později už nedokáže zevšeobecnit: Každá nová situace pro něj znamená nový strach a problémy s přizpůsobováním.

A v takové chvíli lidé přicházejí za mnou. Líčí mi, jak si koupili štěně ze skvělého

chovu. Považte, pět kilometrů lesem, než jste přišli k domu! Tam naše štěně žilo mezi samými psy docela jako v zeleném ráji. Jinak řečeno: pěkný byt ve velkoměstě, v němž se štěně z této zdánlivě idyly ocitne, mu nahání strach. Vysavač, auto, zvuk, každý nový člověk pro ně znamená drama. V takovém případě nelze poradit nic jiného než: zpátky na venkov, pro takového psa je městský život trápením! Nebo si vezměme štěně, které první týdny svého života tráví jen mezi dospělými, případně jen mezi muži nebo ženami, tedy v nějakém ohledu jednostranně. Později na ně neustále doléhají stresující podněty, které sotva dokáže zpracovat, nebo také vůbec ne. Ale kdo žije v trvalém stresu, ten se jen stává víc a víc nervózním, nezvykne si na něj.

Také u Jonnyho a jeho traumat z výstřelů se jedná o trvalý stres. Ovšem výstřely pušek zažil již ve vtiskávací fázi, je to velmi suverénní pes. Odtud tedy pramení naděje, že svojí sebedůvěrou a důvěrou ve svého majitele dokáže šokový zážitek překrýt.

Martin Rütter

Martin Rütter

Martin Rütter je diplomovaný zvířecí psycholog, vystudoval ve Švýcarsku. Několik let pracoval s australskými dingy a také s pouličními psy s cílem lépe porozumět psychologii a chování nejbližších příbuzných našich psů. Od roku 1995 provozuje Centrum pro člověka a psa v Erfstadtu u Kolína n. R. Rozhlasový cyklus Gauč pro všechny chlupáče ho proslavil i za hranicemi země. Jako kynologický expert je žádaný v Německu, Rakousku i ve Švýcarsku. Od počátku roku 2005 budou mít naši západní sousedé možnost Martina Rüttera i slíchat, v novém rozhlasovém cyklu. Další informace na adrese www.ruetter.com.